

I N M E M O R I A M

PROF. DR HAB. MIECZYŚŁAW TANTY (1928-2015)

W końcu kwietnia 2015 r. odszedł do wieczności prof. zw. dr hab. Mieczysław Tanty – jeden z wybitnych polskich historyków, dogłębnym znawcą dziejów najnowszych Europy Wschodniej i Bałkanów. Rozpatrując znaczący dorobek naukowy Profesora, osiągnięty podczas jego półwiekowej etatowej pracy w Uniwersytecie Warszawskim, należy podkreślić, iż odszedł jako ostatni z trójki współautorów fundamentalnego i unikatowego dzieła poświęconego historii Słowian południowych i zachodnich¹. Dodajmy, że obok autorstwa treści trzeciej części tej publikacji, Profesor był redaktorem naukowym jej całości.

Profesor Mieczysław Tanty urodził się 19 lipca 1928 r. w okolicach Kalisza w rodzinie rzemieślniczej. Po uzyskaniu matury w 1949 r. w tym mieście, rozpoczął studia historyczne na Wydziale Humanistycznym w Uniwersytecie Łódzkim. Po dwóch latach przeniósł się na Wydział Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego, który ukończył w 1955 roku. Rok wcześniej, niezależnie od studiów uniwersyteckich, poszerzał swą wiedzę na zajęciach Studium Wiedzy o ZSRR przy Instytucie Polsko-Radzieckim w Warszawie. Tam też, jeszcze jako student, podjął pracę w Zakładzie Historycznym w charakterze asystenta i starszego asystenta. Kontynuował ją do 1957 roku. Warto zaznaczyć, że jednocześnie, bezpośrednio po złożeniu egzaminu magisterskiego, został zatrudniony w Katedrze Historii Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego na etacie starszego asystenta. Do jego obowiązków należało prowadzenie ćwiczeń z historii Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej ze studentami filologii rosyjskiej, ukraińskiej, białoruskiej oraz slawistyki południowej i zachodniej. Przygotowywana równolegle rozprawa doktorska, notabene nagrodzona przez rektora UW, zaowocowała w 1962 r. uzyskaniem stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych i awansem na stanowisko adiunkta. Powierzono mu wówczas prowadzenie wykładów i seminariów głównie dla studentów historii na studiach stacjonarnych i zaocznych oraz dla słuchaczy Studium Podyplomowego Historii UW.

Kolejny szczebel w karierze naukowej osiągnął w 1969 r. w wyniku pomyślnie ukończonej procedury habilitacyjnej. Jako docent, a następnie profesor, obok działalności naukowo-dydaktycznej, udzielał się również na polu organizacyjnym uczelni, pełniąc różne odpowiedzialne funkcje akademickie: wicedyrektora Instytutu Historycznego (1971-1975), prodziekana Wydziału Historycznego (1977-1981), szefa Studium Podyplomowego Historii Uniwersytetu Warszawskiego (1982-1984) oraz kierownika Zakładu Historii Europy Wschodniej (1985-1994). Ponadto był członkiem rad redakcyjnych czterech periodyków naukowych: „Studiów z Dziejów ZSRR i Europy Środkowej”, „Pamiętnika Słowiańskiego”, „Dziejów Najnowszych” oraz „Wiadomości Historycznych”, a także członkiem kilku komisji historycznych działających samodzielnie lub przy komitetach naukowych Polskiej Akademii Nauk (Komitet Słowianoznawstwa i Komitet Nauk Historycznych). W latach 1976-1985 był także przewodniczącym Komitetu Głównego Olimpiady Historycznej. Od roku 1986 przewodniczył, ze strony polskiej, Polsko-Radzieckiej Komisji ds. Podręczników Historii (należy podkreślić, że w gremium tym Profesor odegrał ważną rolę w wypełnianiu tzw.

1 Jerzy Skowronek, Mieczysław Tanty, Tadeusz Wasilewski, *Słowianie południowi i zachodni VI-XX wiek*, Wyd. Książka i Wiedza, Warszawa 2005, ss. 687.

białych plam, a w szczególności kwestii zbrodni katyńskiej), od 1994 – Polsko-Rosyjskiej Komisji ds. Podręczników Historii, Geografii i Literatury. Wśród licznych funkcji społecznych należy również odnotować członkostwo Profesora w latach 1967-1974 w Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego, a w latach 1976-1980 – Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Rusycystycznego. W uznaniu wartości prac naukowych oraz efektów działalności dydaktycznej i społecznej był wielokrotnie odznaczany, m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Odznaką Zasłużonego Działacza Kultury oraz bułgarskim medalem „1300 lat Bułgarii”.

Zainteresowania badawcze Profesora konsekwentnie oscylowały wokół problematyki rosyjskiej i bałkańskiej, czemu sprzyjały liczne staże naukowe odbywane wielokrotnie w takich krajach, jak: Związek Sowiecki, Bułgaria, Jugosławia i Finlandia. W Moskwie i Petersburgu, w Sofii, Belgradzie i Zagrzebiu prowadził efektywnie kwerendy archiwalne i biblioteczne, a także nawiązywał cenne kontakty naukowe z tamtejszymi badaczami interesującej Go tematyki. Warto zaznaczyć, że w początkowym okresie swej kariery zawodowej był ściśle związany naukowo z profesorem Ludwikiem Bazyłowem, znakomitym historykiem dziejów powszechnych, a zwłaszcza Rosji. Pod jego kierunkiem napisał rozprawę doktorską oraz rozwijał badania nad relacjami Rosji ze Słowiańszczyzną. W dalszych latach działał już autonomicznie, wykorzystując swą erudycję, zgromadzone archiwalia i doświadczenie warsztatowe w oryginalnych projektach naukowych. W rezultacie opublikował szereg monografii o walorach pionierskich w historiografii polskiej, głęboko podbudowanych źródłowo. Wśród nich wypada wymienić takie prace, jak: *Konflikty bałkańskie w latach 1878-1918* (1968), *Panslawizm – carat – Polacy* (1970), *Zjazd słowiański w Moskwie 1867 r.* (1970), *Rosja wobec wojen bałkańskich 1912-1913* (1970), *Bosfor i Dardanele w polityce mocarstw* (1982), *Rewolucja rosyjska a sprawa polska* (1987), *Bałkany w XX wieku – dzieje polityczne* (2003) – (praca ta stanowi pierwszą w Polsce syntezę Bałkanów w minionym wieku. Ze względu na jej niekwestionowane walory merytoryczne i warsztatowe zajmuje najważniejszą pozycję w spisie literatury obowiązkowej zalecanej studentom Specjalizacji Bałkańskiej w Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego), *Słowianie południowi i zachodni VI-XX wiek* (współautorstwo) (2005). Niemalże wszystkie te prace spotkały się z pozytywnym odbiorem w recenzjach krajowych i zagranicznych. Niektóre z nich zostały nagrodzone przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Bogatym potencjałem erudycyjnym i warsztatowym Profesor Tanty niezwykle uczynnie dzielił się ze swoimi studentami i doktorantami, toteż jego seminaria magisterskie i doktorskie zasłużyły cieszyć się ogromną popularnością. Nie skąpił także czasu na konsultacje dla rusycystów i bałkanistów, którzy w swych zamierzeniach badawczych, dotyczących dziejów Rosji czy Bałkanów, poszukiwali odpowiedzi na nurtujące ich pytania i odpowiedniej wiedzy. Pozwalało to na dokonanie przez nich trafnego wyboru drogi naukowej, a zarazem generowało wdzięczność Profesorowi za cierpliwe wsłuchiwanie się w ich dylematy. Z grona swych seminarzystów wypromował ponad 100 magistrów historii i dwóch doktorów, którzy, kontynuując pracę naukowo-badawczą, osiągnęli wysoką lokatę wśród polskich bałkanistów. Mam tu na myśli prof. dr. hab. Antoniego Gizę z Uniwersytetu Szczecińskiego i dr. hab. Piotra Żurka, prof. w Akademii Humanistyczno-Technicznej w Bielsku-Białej.

Doceniając walory naukowe dorobku i bogate doświadczenie dydaktyczne Profesora, zaproszono Go do Stanów Zjednoczonych, gdzie w latach 1979-1980 wykładał jako *visiting professor* w Kansas University. Wielokrotnie uczestniczył także w krajowych (m.in.

w Instytucie Historii PAN, Instytucie Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie czy Uniwersytecie Gdańskim) i międzynarodowych konferencjach naukowych (m.in. w Moskwie, Sofii, Berlinie i Skopje). Kilkadziesiąt razy był recenzentem prac doktorskich i habilitacyjnych, a także sprawował opiekę nad zagranicznymi doktorantami, a w latach 1984-1992 przewodniczył Zespołowi Rady Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego ds. przewodów doktorskich i zagranicznych konferencji naukowych.

Można powiedzieć, że Profesor Mieczysław Tanty zmarł na posterunku nauki. Po odejściu z Uniwersytetu Warszawskiego na emeryturę, w 2005 r. zatrudnił się w Wyższej Szkole Gospodarki Krajowej w Kutnie, gdzie pracował do 2013 r. na stanowisku profesora zwyczajnego. Niemniej do ostatniej niemalże chwili swego niezwykle pracowitego życia aktywnie działał w środowisku naukowym. Konsultował prace magisterskie i habilitacyjne, pisał recenzje wydawnicze i do periodyków naukowych z książek historycznych, na bieżąco wydawanych, przyjmował zaproszenia na konferencje naukowe, jeździł na obrony doktoratów i kolokwia habilitacyjne do odległych ośrodków naukowych w Polsce (Katowice, Lublin, Olsztyn). Stale miał plany na przyszłość, którymi chętnie się dzielił z zainteresowanymi kolegami. Zawsze będę mieć w pamięci Jego wielką życzliwość i uśmiechnięte, łagodne, pogodne oblicze...

Prof. dr hab. Elżbieta Znamierowska-Rakk